

Dumitru Pașăre

Dumitru Pasăre

**Posibilități tehnice de construcție și interpretare
în arta naiului**

Curs pentru uzul studenților

Editura Universitaria
Craiova, 2020

Referenți științifici:

1. Prof.univ.dr. Mădălina Dana Rucsanda
2. Lect.univ.dr. Pavel Șopov

Copyright © 2020 Editura Universitaria

Toate drepturile sunt rezervate Editurii Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PASĂRE, DUMITRU

**Curs de practică tradițională a pseudo-instrumentelor populare
artizanale: pentru uzul studenților / Dumitru Pasăre. - Craiova:**

Universitaria, 2020

Conține bibliografie

ISMN 979-0-9009911-4-0

ISBN 978-606-14-1585-4

78

© 2020 by Editura Universitaria

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețelele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Cuvânt înainte

Așadar găsec motivație și îndemn pentru cei care au astăzi posibilități de transmitere a naiului prin diverse mijloace de interpretare sau educare a generațiilor viitoare să transmită acest mesaj cu sfințenie, că naiul are rolul său bine stabilit în toate stilurile și genurile muzicale iar sacrificiul celor care sau trudit să-l facă remarcant în lumea muzicii nu a fost în zadar.

Varietatea muzicii prin intermediul naiului, ca și imensul număr de creații culese și studiate pe temeuri științifice, naiști celebri au făcut ca muzica românească să fie recunoscută pe plan mondial ca una din cele mai bogate în spiritualitate.

Am găsit de cuviință că este foarte bine ca după ani mulți de cercetare al naiului atât ca elev, student și profesor să las o mărturie vie celor care au contribuit la promovarea, conservarea dar în mod special în educarea tinerilor pentru ca acest instrument să ajungă pe cele mai înalte culmi ale muzicii, să las un îndemn celor care vor veni, că acest instrument a fost, este și va fi un mijloc de înțelegere a sufletului românesc, un ambasador de transmitere a muzicii, o comunicare vie pe toate meridianele lumii, așa cum au făcut-o celebrii noștri: Fănică Luca, Gheorghe Zamfir, Simion Stanciu, Radu Simion, Constantin Dobre, Damian Luca, Nicolae Pârvu, Dorel Manea, Cătălin Târcolea, Cornel Pană, Romeo Văduva, Dana Dragomir, Vasile Iovu, Ion Negură, Dalila Cernătescu, Raluca Pătuleanu, Claudia Iordache, George Iordache, Damian Drăghici, Marian Bucur, Gheorghe Dumitru, Nicolae Voiculeț și mulți alții.

Omagiu tuturor !

Autorul

TEHNICA DE CONSTRUCȚIE A NAIULUI

Selectarea tuburilor de bambus

Pentru naiurile profesionale se folosesc materiale din lemn de esență tare cum ar fi: abanosul, palisandru, paltin, dar cel mai bun material este bambusul din material de Tonkyn. Pentru naiurile de amatori sau diferite comerțuri artisanale se folosește material din soc, cireș, salcâm, prun. Am să mă rezum doar la bambusul din Tonkyn. La început am cultivat bambus din Franța, unde am făcut la țară o plantație de bambus. Abia după cinci ani de zile am început să cultiv roadele datorită faptului că este o plantă exotică și trebuie avută o foarte mare atenție pentru că acest tip de bambus este foarte pretențios la temperaturi scăzute, el rezistă la temperaturi de maxim 12 grade și el trebuie protejat la aceste temperaturi altfel niciodată nu vom avea recolte deoarece degeră până la nivelul solului și avem ocazia să pierdem chiar rizomul dacă temperaturile sunt scăzute mai mult, de aceea trebuie protejat cu folie transparentă iar la bază se face un așternut de fân sau frunze uscate.

Dacă materialul, și mă refer la bambusul Tonkyn este achiziționat de la comercianții care se ocupă cu acest lucru trebuie avută o atenție importantă în achiziționarea lui deoarece pe timpul transportului sau al recoltării lui se mai crapă pe lungime dat fiind faptul că cu cât este rezistent când îl folosim pentru diverse obiecte cum ar fi: pardoseli, diferite mobilierie deoarece fibra lui este foarte densă și rezistentă la apă, cand îl folosim ca tub dacă nu este tăiat corect el crapă foarte ușor pe lungimea fibrei.

Tuburile trebuie să fie alese cu mare atenție, perfect rotunde și să nu prezinte noduri sau alte fisuri deoarece dacă de la început el are fisură pe tub nu mai are rost să-l folosim pentru că ne trezim că la finalizarea naiului vedem crăpătura pe tub și atunci nu am făcut nimic că ar însemna să luăm lucru de la cap.

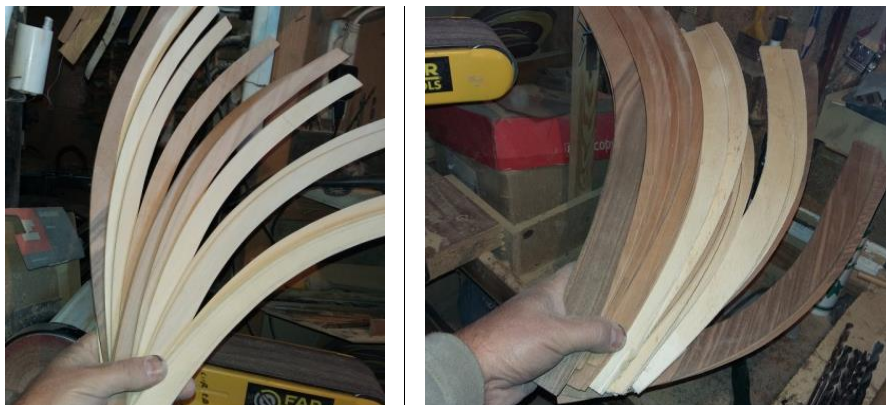

Materialul de bambus trebuie să fie foarte bine uscat dacă este recoltat verde, el trebuie să stea la loc ferit de lumină minim trei ani de zile, apoi îl putem prelucra cu cât este mai mult lăsat la uscat natural cu atât vom avea un rezultat final mai bun.

Ramele naiului

După ce am rezolvat problema alegerii bambusului ne ocupăm de ramele naiului. Ramele se construiesc din lemn de nuc, tei, cireși sau materiale care au esență mai moale și care au modele și culoare pe el naturală. Se fac palete de lungime corepusătoare care au la bază o lățime de 2-5 cm. și la vârf o lățime de 1-3 cm., în funcție de mărimea instrumentului. pe aceste

rame se fac diferite incrustații sau se vopsesc cu diferite vopsele acrilice sau se dă direct cu lac și rămân cu esențele lor baturale în funcție de plăcerea lutierului sau al clientului, grosimea ramelor este cuprinsă între 2-5 mm.

Dopurile naiului

Se fac din material de tei, plop, dar cele mai bune dopuri sunt din dopuri de plută, deoarece este un material foarte ușor de lucrat și dacă avem probleme la acordaj fiind nevoie să mai adâncim tubul naiului atunci vom da afară ceara cu care este acordat astfel putem să intervenim cu un burghiu și să mai adâncim lungimea tubului prin eliminarea dopului de plută.

Dopurile se lipesc cu aracet rezistent la apă. ele vor trebuie să fie fixate la baza tubului exact în așa fel încât să nu preseze în pereții tubului pentru că se poate fisura. Dacă este pus dop de tei sau plop acest material și el trebuie să fie tot uscat deoarece dacă este verde va seca și va crea probleme.

Ceara pentru acordaj

Vom avea nevoie de ceară specială naturală din albine pentru acordaj. Este cel mai bun material datorită faptului că se poate intervenii foarte ușor în acordaj cu burghiuri speciale făcute din lemn sau chir din metal. Pe de altă parte această ceară rezistă foarte mult în timpea nu se uzează niciodată, rezistă foarte bine la umiditate, după cum știm în timpul cântatului se lasă foarte multă salivă în tub și cum ea conține sare foarte repede se deterioarează tubul. mai sunt constructori care în loc de ceară acordează naiul cu diferite materiale

din cauciuc sau bureți cauciucați. Dar atenție! că aceste materiale absorb saliva și umiditatea, și foarte repede se va deteriora baza tubului.

Lăcuirea naiului

Pentru a avea un rezultat foarte bun și eficient în lăcuirea naiului va trebui să folosim un lac atât ca protecție împotriva zgârâieturilor sau al murdăriei dar cel mai important lucru este că dacă folosim un lac protector bun el va ține și rolul de coaja tubului, pentru că în momentul cosntruirii naiului tuburile se rașchetează cu lame speciale pentru a se observa foarte bine fibra tubului și fisurile dacă sunt observate. Ele se mai dau înainte și cu diverse baițuri sau vopsele, sau pot fi lăsate tuburile cu esența lor naturală. Mai avem și unele dezavantaje odată cu lăcuirea, deoarece în momentul acestui procedeu sunetul se va închide nu mai avem aceeași rezonanță dar în timp lemnul își va recăpăta sunetul lui inițial deoarece lemnul are foarte multă elasticitate, cu cât este mai mult cântat cu atât sunetul va fi și mai plăcut.

După cum știm toate instrumentele construite din esență de lemn își formează un sunet aparte în timp, cu cât este mai vechi și mai folosit cu atât culoarea sunetului va fi mai frumoasă și plăcut urechii.

Tehnologia construcției naiului

După ce am evidențiat alegerea materialului o să discutăm despre modul cum se realizează prin construcție un nai într-un atelier special amenajat de un lutier cu toate dotările necesare cerințelor acustice și artistice înaintate ale instrumentului.

Calculul barelor de bambus înainte de tăiere

În primul rând trebuie să ținem cont de calcularea exactă a lungimii tuburilor, de diametrul exterior și interior, de grosimea pereților și de calitatea materialului. Fiecare bară de bambus trebuie calculată foarte bine înainte de tăiere.

Barele care sunt selectate pentru nai alto și sopran se taie la fiecare nod, iar cele care sunt selectate pentru tenor, bas sau contrabas rămân cu câte două sau trei noduri pe bară deoarece aceste naiuri depășesc lungimea unui nod. După ce a fost selectat și tăiat materialul cu aproximație se aranjează în rafturi pe cote, dimensiuni interioare și exterioare precum și pentru fiecare ton în parte.

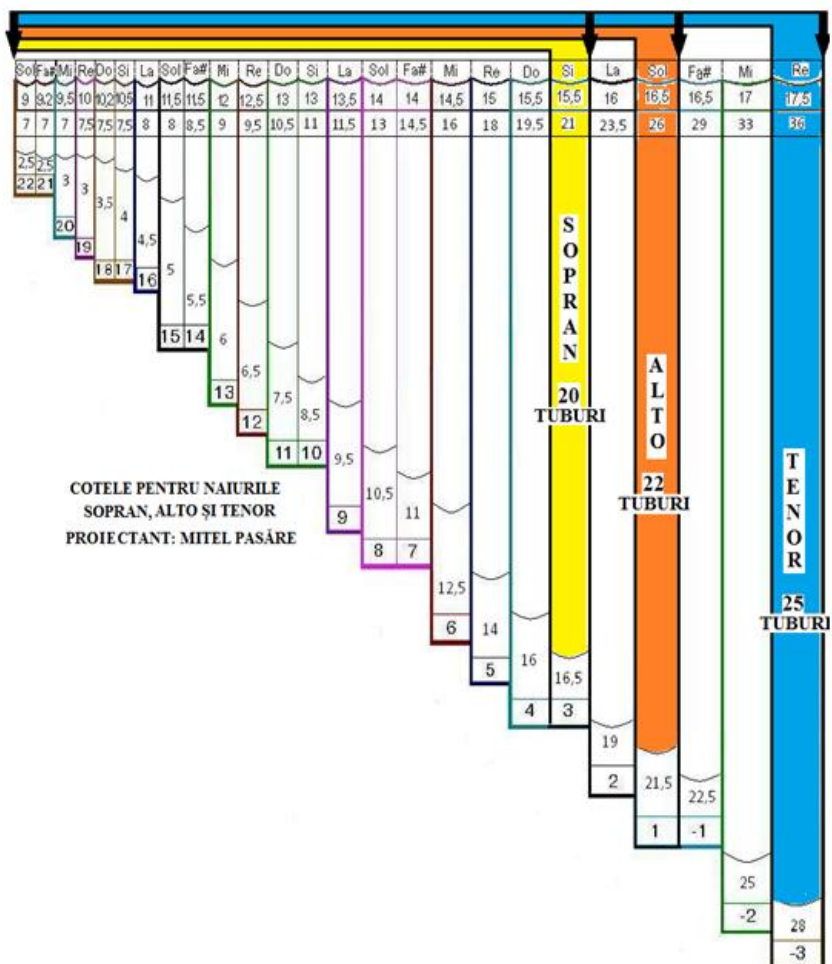
Se așează începând cu tuburile cele mai subțiri până la cele mai groase. depozitarea lor în rafturi trebuie să fie ferite de umiditate, temperaturi

oscilante, ferite de lumina razelor solare și așezate într-o încăpere specială care asigură circulația liberă a aerului.

Sortarea tuburilor pentru confecționare

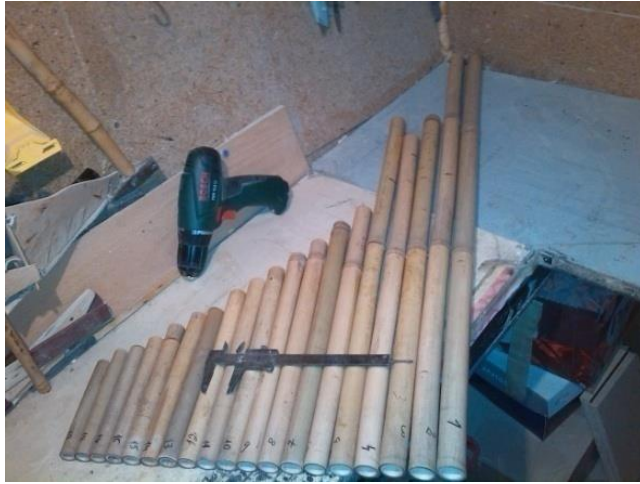
După ce a fost sortat tot materialul urmează alegerea tuburilor pentru noul instrument. Se ia din raft câte un tub pentru fiecare cotă începând cu tubul cel gros până la cel subțire, pe dimensiuni. Luăm ca exemplu pentru un nai alto cu 22 de tuburi.

COTELE DE INTERIOR PENTRU NAI ALTO CU 22 DE TUBURI

22	21	20	19	18	17	16	15	14	13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	
SOL	FA#	MI	RE	DO	SI	LA	SOL	FA#	MI	RE	DO	SI	LA	SOL	FA#	MI	RE	DO	SI	LA	SOL	
9	9,2	9,5	10	10,2	10,5	11	11,5	11,5	12	12,5	13	13	13,5	14	14	14,5	15	15,5	15,5	16	16,5	16,5

După stabilirea cotelor și așezarea tuburilor în ordinea dimensiunilor după cotele de mai sus, se taie tuburile la cotele corespunzătoare, bucățile de material care rămân de la tijele bune nu se aruncă, ele se pot folosi la capetele naiului pentru închidere și rezistență mai bună a primului și ultimului tub.

Tuburile obținute pentru nai se verifică cu mare atenție la șubler, apoi cu ajutorul burghiurilor se mai verifică manual cu câte un burghiu pe fiecare tub în parte după care se introduce un alezor pe interior foarte fin pentru eliminarea măduvei de pe pereții tubului. Ultima fază se verifică cu un tipar pentru fiecare tub.

